

57. Stezka Turistického Akademického Klubu Praha, 24.-28.9.2015, Plasy

Vážení a milí stezkaři. Zkuste, prosím, na chvíli zapomenout na radosti a strasti dnešní doby, na každodenní shon, který vás provází po celý život. Zkuste s námi vejít proti proudu času do dávno zapomenutého světa našich předků, do světa jejich válečného hrdinství i každodenního boje o prosté přežití. Pokud se s námi vydáte na cesty severním Plzeňskem, budete procházet krajinou, která vám významné i jen tušené činy a plody práce předků bude připomínat na každém kroku. Oni sami již dávno opustili tento svět, ale stopy, které po sobě zanechali, dnes dotváří krajinu, po které budete putovat. Budete procházet okolo hradišť a hradů, kostelů a klášterů, jejichž příběhy by vydaly na celé romány.

Dobu, do které vás chceme přenést, charakterizovaly dozvuky fanatických bojů velkých křížových výprav, které sice vesměs skončily vojenským neúspěchem, ale které přinesly i do české kotliny nové stavební techniky, intenzivnější způsoby hospodaření a také nové myšlenky, které se zvláště v Čechách ujaly a dráždily po několik staletí celé generace evropských církevních i světských vládců. Byla to doba rytířských turnajů a velkých slavnostních honů – tady všude se uplatňovala statečnost a brutální síla. Současně ale byla nepsaným zákonem i něžná poetická služba lásce, jež odhalovala opačné lidské vlastnosti.

„Svaté války“ podstatně rozmnožily počet nižší šlechty a pomohly rytířům k vojenské kariéře, k získání pozemků, k poznání dalekých krajin, a tím i k určitému

rozhledu a společenskému vzestupu. A také k touze po moci, především na úkor moci centrální – královské.

Středověký venkovský lid tvořil drtivou většinu českého a německého středověkého národa, dvou hlavních etnických skupin obývajících České království. Poddaný lid - sedláci, řemeslníci a chudina představoval rozsáhlou sociální vrstvou, bohatě rozčleněnou podle majetku i podle právního a sociálního postavení. Ale všichni bez rozdílu nesli tíhu nepokojů a bojů, které probíhaly v české kotlině ve středověku téměř nepřetržitě. Ani ukončení husitských válek, které vedly i k vypálení plaského kláštera (po neúspěšném obléhání Plzně) nepřineslo na delší dobu kýžené uklidnění a za vlády Jagellonců se v Čechách bojovalo dále. Katoličtí Plzeňané se přidali na stranu Matyáše Korvína a v roce 1478 u Plzně porazili vojsko Vladislava II. Jagelonského. Poddaní ovšem žili v podstatě bez jakékoliv reálné možnosti svůj stav změnit. Mnozí proto, pokud se objevila možnost volby, rádi volili jinou cestu – vojenskou nebo církevní. Klášter nebo armáda, obojí byla možnost úniku. Vysloužit si pasování na rytíře, bylo stejně jako přijetí do kláštera vstupenkou do jiného světa, přestože realita se dost odlišovala ideálu – „Stav rytířský se má skvět ctností moudrosti a spravedlnosti, kněžský stav má zejména lnout ke cti pravdy a milosrdenství. Stav robotný pak měl vyniknout ctností síly a pokoje..“

Těžko si dnes umíme představit život v době, kterou nám ve svém díle Historia Bohemica popisuje Silvio Piccolomini, pozdější papež Pius II – život v době, kdy zde žil „lid, který je oddán opilství a obžerství, náchylný k pověrám, pomlouvačný, nestálý, nevěrný, chtivý lupu a dychtivý novot. Hltavost jeho šlechtý lze jen těžko nasytit. Místo vína pije se zde opojný nápoj, nazývaný pivem...“.

Ponechme bez komentáře. Raději přijměte naše pozvání na:

Jeden všední den v klášteře Plasy v roce 1515.

Proč zrovna v roce 1515? Tedy jednak se nám to číslo líbí a jednak je to opravdu významný rok z pohledu dějin celé střední Evropy. Ale začneme pěkně od začátku.

Do Plaského kláštera, ke kterému budou vaše cesty směřovat, začali přicházet první mniši v roce 1145, za vlády přemyslovského knížete Vladislava II. Postupem času význam a moc kláštera nadále sílily a klášteru patřila i řada okolních obcí. Řádové statuty cisterciákům ukládaly kultivaci neosídlených území pomocí velkých hospodářských dvorů a zemědělským hospodařením, čímž zároveň byla zajištěna soběstačnost. Klášter, založený v poměrně hustě osídlené krajině, dokonce rušil stávající vesnice a zakládal tam dvory, kde potřebnou manuální práci vykonávali mniši a laičtí bratři - konvrši. Jak dobrovolná ta první kolektivizace byla, se dnes můžeme jen dohadovat.

Ale ve středověku, ostatně stejně jako dnes, platilo, že nic není navždy. Roku 1419 začaly husitské války, které se nevyhnuly ani zdejšímu kraji. Zpusťeno bylo mnoho vsí a 3. 6. 1420 přitáhl Žižka s husity ke klášteru plaskému, spálil jej do základů a mnichy dal povraždit. Protože neměla královská koruna za válek husitských od plaského

kláštera žádný příjem, dal král Zikmund městečko Kralovice a 14 vesnic kláštera plaského do zástavy. Přes padesát let se klášter vzpamatovával, ale prozíravou hospodářskou politikou se podařilo v letech 1480 až 1515 původní panství ke klášteru navrátit. Okolo roku 1515, za opata Jana řečeného Reuthera, žilo a pracovalo na obnově budov jen pár mnichů, ale přesto se klášter udržel a dočkal se od začátku 17. století nebývalého rozkvětu. Heslo mnichů benediktýnského řádu, ze kterého se cisterciáci odštěpili v 11. století, „Ora et Labora“ (modli se a pracuj), alespoň tedy v té pracovní části, došlo naplnění.

Po zrušení kláštera za císaře Josefa II zakoupil panství tehdy všemocný kníže Metternich. Tedy zakoupil – spíše převzal do užívání, protože za něj nějak pozapomněl zaplatit (ale kdo by si to dovolil panu kancléři připomínat). Na druhou stranu však byla vláda Metternichů pro kraj požehnáním. Klášter a celé panství bylo dobře spravováno. Významnou změnou byla i úprava říční nivy, která byla přeměněna na volný anglický park. Park nese až do současné doby název **Velká louka**, na které se bude odehrávat zakončení Stezky. Celý majetek vlastnili Metternichové až do roku 1945.

Cisterciácký řád je pracovní řád, odmítá přepych a řádu bylo zakázáno přijímat jakékoliv církevní poplatky. Byla stanovena povinnost manuální práce jak pro laické bratry, tak pro samotné mnichy. K mnichům patří řádový oděv, bílý hábit s černým škapulířem. Pracovní činnosti mnichů byly velmi rozmanité, kromě stavební činnosti se zabývali zemědělstvím, zahradnictvím, pěstováním bylin, výrobou léků, měli truhlářskou dílnu, později i zámečnickou dílnu, vyráběli svíčky a také vařili pivo.

A teď ještě pár slov k vybranému roku 1515. **Vídeňský kongres roku 1515** představuje setkání tří nejvýznamnějších panovníků střední Evropy, císaře Maximiliána I. Habsburského, českého a uherského krále Vladislava II Jagellonského a jeho bratra polského krále a litevského velkoknížete Zikmunda I. Starého. Výsledkem jednání bylo uzavření čtyř smluv, které mimo jiné zaručovaly Habsburkům a Jagelloncům vzájemná nástupnická práva. Tato smlouva předznamenala naše a evropské dějiny na dalších 400 let. I nejslavnější porážka české historie v bitvě na Bílé Hoře byla jejím důsledkem. Ale sláva to tehdy byla veliká:

Dne 17. července 1515 zrána se odehrál velkolepý vjezd všech vládců do Vídně. Před město vyšli zástupci Vídně, měšťané, ozbrojenci, představitelé duchovenstva a vídeňské univerzity i studenti. Všichni byli co nejslavnostněji oblečeni a stáli pod svými prapory a cechy. Průvod nesl ostatky svatých a praporce Rakous, Uher a Polska. Český praporec chyběl, i to byl důkaz poklesu prestiže a politické síly Českého království – ještě mnohokrát se bude o nás rozhodovat bez nás.... Dohromady čítal průvod asi 1500 měšťanů, 500 ozbrojenců a blíže nespecifikovaný počet zástupců města.

Vladislav Jagelonský byl a je považován za slabého panovníka, ale přesto zavedl například mincovní reformu a omezil rozkrádání státního (rozuměj královského) majetku. Pražské groše se v Kutné Hoře razily téměř 250 let a vyrazilo se jich neuvěřitelné množství – celkový počet se odhaduje na půl miliardy kusů. Z období vlády Vladislava II. se dochovala také první česká (a střeoevropská) mince s letopočtem. Je to Vladislavův dukát, jejichž ražbu Vladislav obnovil, z let 1508 - 1511.

Na obrázcích je groš, tlustý groš a dukát Vladislava Jagellonského.
A teď ještě pár informací a pokynů k tématu a režii zakončení.

- Především prosíme, abyste nevstupovali do vymezeného prostoru před pódium, budeme ho potřebovat na soutěže. Kapelu prosíme shromáždit vlevo před pódium
- Po hymně a přivítání budeme tradičně pasovat rytíře jednotlivých tras. Prosíme rytíře, aby **pouze v doprovodu vlajkonošů** nastoupili do vymezeného prostoru vpravo od pódia. Vlajkonoš představí kandidáta jménem, které si vysloužil – prosíme, zcela vynechte líčení vlastních hrdinských činů. Věříme vám a vaší trase, že si pasování zasloužíte. Formát jména by měl být pokud možno vtipný, např. . Pan Jan Zabloudil z Žihle, Paní Eva Doránapěla z Rokycan, atp.
- Dále bude následovat trasová soutěž. Prosíme, vyberte za každou trasu **6 jedinců** a vyšlete je do určeného prostoru před pódium. Nebudou potřebovat žádné pomůcky a bude jim stačit jedna ruka.
- Následovat bude soutěž o Myš Stezky. Nebude to náročné, ale nominujte s rozmyslem - důstojná i ochotná, pravá středověká žena... A bude potřebovat rytíře. Nakonec soutěž o Krále Stezky – Král vzejde z předchozích soutěží, rozhodli jsme se vás dlouho nezdržovat.
- Další důležité organizační informace, např. o WC, úklidu, odjezdu vlaku atd. se dozvíte od pořadatelů mailem a před a během zakončení.

Ještě pár poznámek k Rytíři trasy:

Rytíři bojovali v armádě krále nebo šlechty a za odměnu od nich dostávali půdu. Chránili také rolníky, kteří pracovali na půdě a ti jim za to museli poskytovat své služby a část úrody. Zpočátku to byl titul, který mohl pasováním udělit každý rytíř, později toto právo měl pouze král nebo královna. Pasování vyžadovalo od kandidáta rytířského stavu přípravu, pokání a půst. Při pasování rytíř musel odříkat slib a potom poklepal pasující nastávajícímu rytíři mečem na týl hlavy, později na levé a na pravé rameno. Podstatné bylo právo nosit pás s mečem, kterým byl posléze opásán - odtud pasování.

Vybírejte svědomitě vaše kandidáty na rytíře, naše stylizované stezkové pasování jim předurčí cestu, pasuje je na ochránce slabých, sirotků a vdov... a přinese jim i důležité úkoly v průběhu obřadu zakončení Stezky.

Odměny pro rytíře a vítěze soutěží jsou docela unikátní a také se váží k době panování Vladislava II Jagelonského.